

**SEMINȚE DUHOVNICEȘTI
UN CAIET AL PĂRINTELUI ARSENIE
EDITAT DE "LUMEA CREDINȚEI"**

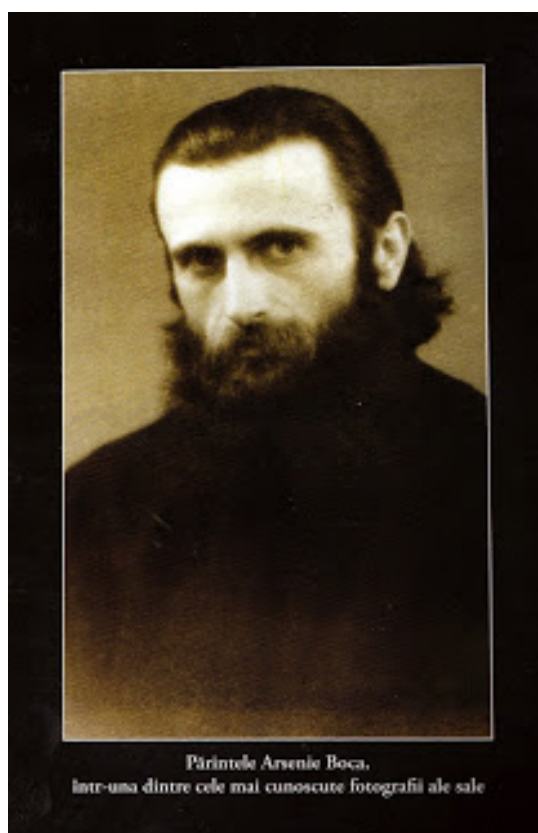
Caietul păstrat cu evlavie timp de șase decenii și încredințat spre publicare Editurii Revistei "Lumea Credenței" de către Maica Celestina de la Prislop, portretizată pe scurt în cuvântul înainte semnat de publicistul George Crasnean, cuprinde cuvinte ale Părintelui Arsenie (Zian) Boca (1910-1989) dinspre sfârșitul anilor '40 și începutul anilor '50. Multe dintre ele se regăsesc, ca atare sau dezvoltate de autor în anii următori, și în alte volume apărute relativ recent, mai ales în *Cărarea Împărăției* și în *Cuvinte vii*. Cele mai multe sînt variante prime sau intermediare ale unor texte devenite exponențiale pentru gîndirea și trăirea duhovnicească a Părintelui Arsenie. Caietul ne poate ajuta, nu o dată, să vedem mai bine calea seminței către rodul împlinit: de aceea și poartă titlul editorial *Semințe duhovnicești*

. Cei mai puțin dedați cu tomurile masive pot ajunge la esența învățaturii și experienței

arseniene și pe această cale mai modestă și mai accesibilă, pe care editorii s-au străduit s-o netezească profesional, diortosind cu atenție textul și complinindu-l discret cu utile paranteze editoriale.

Cît de vii și de actuale rămîn meditațiile și sfaturile Părintelui Arsenie – primenitorul harismatic al vieții monahale românești din secolul XX, numit de evlavia populară și “sfîntul Ardealului” – va putea aprecia fiecare cititor în parte. Fie ca aceste „semințe” să fie aducătoare de rod înnoit în cît mai multe suflete, spre unitatea în Duh a Ortodoxiei românești și spre dreapta cinstire a celui pe care îl așteptăm cît mai curînd în sinaxarele noastre, alături de alți vajnici mărturisitori ai dreptei credințe din greu încercatul secol XX.

Cartea poate fi procurată – inclusiv pe cale poștală – prin Societatea de Difuzare “Supergraph” (str. Ion Minulescu 36, sector 3, Buc., cod 031216; tel.: 021/3206119, fax: 021/3191084), iar în București mai ales de la Librăria Sophía (str. Bibescu Vodă 19, vizavi de Facultatea de Teologie) – cea mai dotată librărie teologică din țară. (*Răzvan CODRESCU*)

De la Părintele Arsenie cetire...

DESPRE ÎNGUSTIMI ȘI SECTARISM

E bine să punem la punct acel „spirit sectar”, spirit îngust, spirit habotnic, zelotismul fără socoteală, sau mai bine zis prostia, care încununează fruntea multor suficienți de sine.

Nu s-a crezut că se găsesc sectari și altundeva decât unde de obicei îi știm. Observând oamenii mai cu atenție, am aflat că spirite sectare se găsesc oriunde, în toate activitățile omenești. Se găsesc (cârcotași) pe marginea oricărei gândiri omenești, nu numai în religie. Se găsesc spirite sectare răzând chiar la temelia ierarhiei. E clar că spiritele sectare, mentalitățile de orice fel, sunt spirite anarhice, sortite la fărâmițarea lor până la absurd. Sectarismul se explică prin sine, dar nu și-l poate explica cel ce pătimește de el. Adică cel căzut în asemenea îngustimi susține cu toată tăria că așa este Adevărul, cum îl înțelege el, și nu admite o altă părere a Sfinților, a Bisericii și a obștii în general.

Dacă prostul s-ar recunoaște prost, ar înceta de a mai fi ca atare și s-ar schimba în înțelept.

Orișice spirit sectar aduce minții și sufletului o neliniște, o tulburare, o barieră care stingherește libertatea sufletului, seninătatea superioară, suveranitatea Credinței în conducerea preaînțeleaptă a Providenței, atât în directivele mari ale lumii, cât și-n amănuntele vieții noastre. Că ori de câte ori nu ții pas cu Providența, ba din neștiință, ba din fixarea pe câteva idei omenești, totdeauna am putea fi striviți, fără a avea un merit altul decât acela de a fi victimă a îngustimii noastre. Cine-i îngust la minte, n-are leac nicăieri. Mulți sunt mai betegi la minte decât de alte boli fizice.

Sunt oameni care reprezintă Providența, oameni providențiali, dar după oarecare vreme se sectarizează, se limitează la îngustimi, la câteva principii fixe, și vor cădea victimele acestor îngustimi. Și întâi trebuie să se spargă capul prost, ca să vie cel cu minte.

Să luăm un exemplu și un model de îngustime a oamenilor providențiali din anii 1556-1598. În această perioadă de vreme pe tronul Spaniei a urcat regele Filip al II-lea, care din fire era un rege ipocrit și veșnic posomorât; se spune că n-a răs în viața lui niciodată. A zâmbit numai o singură dată, când a auzit de măcelul din noaptea Sfântului Bartolomeu. A moștenit cel mai

mare imperiu care exista pe atunci. Spania cu America Centrală, America de Sud, Neapolul, Sicilia și Sardinia, și Milanul și Țările de Jos; iar după ce a cucerit Portugalia, la anul 1580, se făcu stăpân și peste imperiul colonial [al acesteia]: Brazilia, posesiunile din Africa și Indiile. Căsătorindu-se cu Maria Tudor a Angliei, dispunea acum și de aceasta [de Anglia]. Această întindere imensă [îl] făcea pe Filip să se creadă în sine așa de tare încât afirma, umflat de mândrie, că în împărăția sa soarele niciodată nu apune, iar lumea zicea că atunci când se mișcă Spania, se cutremură pământul.

Filip ar fi putut fi un rege mare, dacă ar fi înțeles vremea în care trăia. Chiar de la suirea sa pe tron își propusese ca toată viața lui să lupte pentru stârpirea protestantismului. Fanatismul său, întreținut și de iezuiți, era așa de mare încât spunea adesea: „Mai bine n-aș mai fi rege, decât să domnesc peste eretici!”. Într-adevăr, el se purta cu atâta cruzime contra reformaților încât aceștia îl numiră „demonul de la miazăzi”.

În luptele sale, ce le-a avut cu flamanzii, a căutat să-i aducă pe aceștia cu de-a sila la catolicism, fiindcă, din îngăduința lui Carol Quintul, primiseră calvinismul. Măsurile regelui siliră pe acești locuitori să facă o confederație, pentru ca să-și apere cu armele libertatea religioasă și politică.

Filip, afumat de fumul fanatic catolic, însărcină pe generalul său, Ducele de Alba, să se ducă să supună țările răsculate. Acesta a fost cel mai crud om al vremii de acum și purtarea lui fu înspăimântătoare. Dărâmând toate fortărețele răsculaților, 18.000 de oameni au fost arși de vii, [la] 30.000 li s-au luat averile, rămânând pieritori de foame, [iar] 100.000 fură nevoiți să părăsească țara.

Calea părintelui
Arsenie Boca:
coperta roșie de timp
și interiorul
așa cum s-a păstrat

, în vîrstă de 79 de ani).

Principalele scrieri care au rămas de la Părintele Arsenie (și care multă vreme au circulat “pe sub mîină”, în dactilograme, uneori fără semnătura sa) s-au editat după 1990, de la *Că-ra-rea Împărăției*

sau

Cuvinte vii

și pînă la volumul antologic

Părintele Arsenie Boca – mare îndrumător de suflete din secolul XX. O sinteză a gândirii Părintelui Arsenie în 800 de capete

, realizat de Ioan Gânscă, cu sprijinul Părintelui Arhimandrit Teofil Părăian. Cuvîntul lui ne petrece spre vămile altor vremi și ne descoperă poarta de lumină a Împărăției, amintindu-ne mereu că “Neamurile au un destin ascuns în Dumnezeu. Cînd își urmează destinul, au apărarea lui Dum-nezeu. Cînd și-l trădează, să se gătească de pedeapsă!”.

Din păcate, în contextul libertății postcomuniste, la împlinirea a 10 și a 15 ani de la strămutarea la cele veșnice a omului care a schimbat, în inima secolului XX, fața monahismului nostru ortodox, ca și la împlinirea a 80 sau a 90 de ani de la nașterea sa, s-a făcut prea puțin pentru a i se cinsti memoria. Poate se va face mai mult anul acesta, cînd se împlinesc două decenii de la moarte, și anul viitor, cînd e centenarul nașterii sale.

Însă cu sau fără girul pietății noastre curente, Părintele Arsenie Boca, duhovnic și clarvăzător intrat în legendă, mare trăitor, dar și mare învățat, teolog și pictor de icoane, rămîne “un fenomen unic în istoria monahismului românesc” (D. Stăniloae). Mutat la cele veșnice cu puțin înainte de prăbușirea ve-chiu-lui regim comunist (pe care se spune că o și profetise), Părintele Arsenie odihnește sub cetinile de la Prislop, mănăstirea unde fusese mai întâi surghiunit de comuniști și care a sfîrșit prin a-i deveni vatră de suflet. Urmele lui rămîn neșterse în spiritualitatea ortodoxă româneas-că, sfințind toate locurile pe unde s-a perindat, din Făgăraș în Hațeg și de la Sinaia la București. “Din cîți oameni am cunoscut eu și care au lucrat în Biserică – mărturisește Părintele Teofil Părăian – socot că Părintele Arsenie Boca a fost cel mai de vîrf, culmea viețuitorilor și propovăduitorilor din contemporaneitatea noastră”.

Și cine altul l-ar fi putut defini pe Părintele Arsenie într-un stil mai succint și mai inconfundabil decît același Părinte Teofil, urmașul său duhovnicesc: „Cîndva stăteam în fața unei icoane făcute de Părintele Arsenie, la București, pentru mă-nă-s-tirea noastră, o icoană cu Adormirea Maicii Domnului... Stăteam în fața acestei icoane și o pre-zentam unui cadru universitar de la Sibiu, și zic: «Eu cred că Părintele Arsenie este un geniu». Și respectivul spune: «Asta înseamnă că are o cultură perfectă și încă ceva». Și zic eu: «Nu știu dacă are o cultură perfectă, dar sînt sigur că are încă ceva». Țsta a fost Părintele Arsenie...”

Mănăstirea Brîncoveanu de la Sîmbăta de Sus

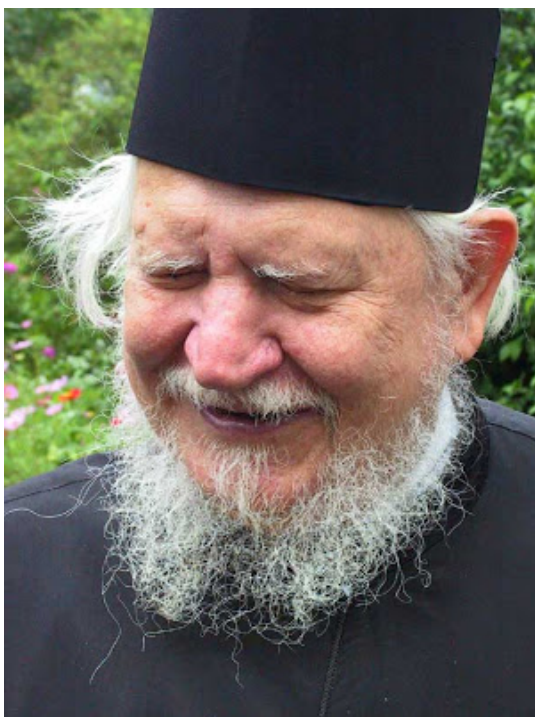
Spre sfârșitul lui august 1942, pe vremea cînd Părintele Arsenie, deși încă destul de tînăr, generase deja mișcarea duhovnicească de la Sîmbăta și începea să-și dobîndească faima devenită legendară, un băiețandru de numai 13 ani, pe nume Ioan, răsărit din marele rezervor de credincioșie și bună-cuviință al satului românesc de altădată, bătea cu rîvnitoare candoare la poarta mănăstirii brîncovenești, ca să ceară cuvînt de îndrumare, cu gîndul de a se călugări. Părintele Arsenie nu-l tratează ca pe un țînc, ci pare să fi intuit din capul locului în micul nevăzător un mare văzător cu duhul, care avea să-i și fie cel mai de seamă ucenic. Călugăria rămînea s-o capete la o vîrstă mai coaptă, dar i se încredințează deja taina “rugăciunii cu care se mîntuiesc călugării², marele rugător învățîndu-l cum s-o spună “cu gîndul și lipită de respirație”: “între respirații să zic: «Doamne»; trăgînd aerul în piept să zic: «Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu»; și apoi, dînd aerul afară din piept, să zic: «miluiește-mă pe mine, păcătosul!»”. Tînărul ascultă sfatul și își însușește metoda, trăiește străluminarea și bucuria rugăciunii, pune temei mistic nezdruncinat desăvîrșirii sale viitoare.

După ce urmează calea firească a formării intelectuale (luîndu-și bacalaureatul în 1948, la Timișoara, și licența în Teologie în 1952, la Sibiu), tînărul dă curs chemării pe care o simțise încă din pruncie și, la 1 aprilie 1953, intră în obștea călugărească a Mănăstirii Brîncoveanu de la Sîmbăta de Sus, devenind monah în 15 august 1953, cu numele de **Teofil** (în gr.: “iubitul de Dumnezeu”) și ierodiacon în 15 august 1960. 23 de ani mai tîrziu, în 13 mai 1983, de praznicul „Izvorului Tămăduirii”, va fi hirotonit preot și hirotesit duhovnic, iar în 8 septembrie 1988, de praznicul Nașterii Maicii Domnului, va primi și rangul de arhimandrit, cu care strălucește pînă în ziua de azi.

Părintele Arsenie își ducea de-acum crucea prigoanelor și bejenilor, dar duhul lui continua să străjuiască sfințitor lavra Sîmbetei făgărășene, iar Părintele Teofil a avut șansa unei alte călăuze încercate, vrednicul de pomenire Părinte Arhimandrit Serafim Popescu, neasemuitul “odihnitor de oameni”.

Dacă înainte de 1989, personalitatea și lucrarea Părintelui Teofil a fost mai degrabă circumscrișă în aria Sîmbetei și a împrejurimilor, sub un regim fătîș ostil propovăduirii valorilor religioase, după 1989 marele duhovnic a țîșnit ca un far lumină, străluminînd de-a lungul și de-a latul întregii țări cu “tinerețea fără bătrînețe” a cuvîntului mărturisitor și ajungînd, în scurtă vreme, alături de regretatul Părinte Galeriu, cel mai de seamă bogoslov în carne și oase al României postcomuniste. N-a pregetat să se deplaseze și să vorbească, mai ales la solicitările tinerilor, în toate colțurile țării, dar îndeosebi în marile centre universitare, iar de pe la jumătatea anilor '90 cărțile sale au început să apară una după alta (azi sînt aproape 30 de titluri), statornicindu-i definitiv învățătura în conștiința creștină a României contemporane. Prea Cuvioșia sa a avut și are iscusința de a se așeza mereu harismatic în punctul de convergență ziditoare al Credinței cu Cultura³, știind să apere tradiția fără a ignora complexitatea modernității, să formeze sufletește fără să deformeze intelectual, să afirme ferm Ortodoxia fără

să disprețuiască valorile neortodoxe ale creștinătății, să vorbească în același timp simplu, dar subtil, patetic, dar rațional, cu gravitate, dar și cu umor⁴, găsind întotdeauna tema, tonul și nuanța pe potrivă, ca un ales al Logosului (într-o vreme tot mai pîndită de primejdia logoreei lumești), redînd cuvîntului forța lui originală și ideii tensiunea sacră a dinamismului sofianic.

Cer îngăduința de a-mi exprima și aici, într-o notă mai personală, nemîngîierea (care este și a multor altora din generația mea) de a nu fi ajuns să-l cunosc pe Părintele Arsenie Boca în carne și oase. (M-am dus o dată, plin de bune nădejdi, la Drăgănescu-Mihăilești, unde încă lucra la pictura bisericii, dar sfinția sa tocmai plecase la Sinaia... iar apoi... „timpul n-a mai avut răbdare”...) Citind însă cărțile sau luînd parte cu smerită discreție la conferințele recente ale vrednicului său urmaș sîmbetean, am rețrăit ca și aievea, în mai multe rînduri, adîncă înfiorare pe care am simțit-o pe la începutul anilor '80, când, călăuzit de neprețuitul meu prieten făgărășean Grigore Moga, am pășit cu sfială în vatra monahală de la Sîmbăta de Sus, unde am avut șansa și bucuria de a-l cunoaște nemijlocit pe Părintele Teofil. Nu mai văzusem niciodată pe cineva cu atîta forță duhovnicească și îmi amintesc, pe de altă parte, cît de impresionat am rămas, printre altele, de faptul că Prea Cuvioșia sa era perfect avizat asupra misticilor spanioli (Sfîntul Ioan al Crucii și Sfînta Teresa de Ávila), pe care eu abia îi descoperisem pe atunci cu tinerească (și exagerată) încîntare și pe care îmi propusesem deja să-i traduc (ceea ce n-am reușit decît în parte și abia mult mai tîrziu⁵). Iar cîțiva ani după aceea, nu mică mi-a fost mirarea că, revenind la Sîmbăta, bunul părinte, care m-a recunoscut îndată după voce, nu numai că reținuse numele unui nevrednic ca mine, dar își amintea și fiecare detaliu al discuției pe care o purtasem!

Deși simplă, discretă și – pentru păcatele mele – nemaleînnoită ca atare de atunci, întâlnirea față către față cu Părintele Teofil a rămas pentru mine una dintre acele *întâlniri esențiale* de care Dumnezeu ne face parte pe traseul unei vieți

6

Tinerilor de azi mă simt dator să le spun: *Fiți mai puțin sfioși și mai smeriți decât mine, bucurați-vă că sînteți trăitori în aceeași vreme cu Părintele Teofil și nu pregețați să vă împărtășiți din cuvîntul preaputernic al Prea Cuvioșiei sale, care face pîrtie în cer neamului nostru românesc!*

Cînd Dumnezeu a dăruit unui neam părinți îmbunătățiți de talia unui Arsenie Boca sau a unui Teofil Părăian, un asemenea dar cinstește, însă și obligă, chemînd la răscumpărarea vremurilor prin credință. Zestrea lor duhovnicească, pusă generos la îndemîna tuturor celor rîvnitori întru desăvîrșire, este mărturia îmbucurător-odihnitoare a chemării și a putinței de a ne înălța, ca inși și ca neamuri, din veacul de întuneric al Răsăritului de jos spre vecii de lumină ai Răsăritului de Sus.

Răzvan CODRESCU

